

Q. ৰাজনীতি কি?

বা

ৰাজনীতি বুলিলে কি বুজা?

উত্তৰ: ৰাজনীতি সমন্ধে বিভিন্ন মত থকা দেখা যায়। কিছু সংখ্যক ব্যক্তি (বিশেষকৈ ৰাজনৈতিক নেতা বা ৰাজনৈতিক পদত অধিষ্ঠিত)ৰ মতে ৰাজনীতি হৈছে একপ্ৰকাৰৰ জনসেৱা। অন্য কিছু সংখ্যক লোকে ৰাজনীতিক ব্যক্তিৰ আশা আকাংক্ষা আৰু স্বার্থ পূৰণৰ আহিলা বা অভিসন্ধি হিচাপে গণ্য কৰে। আন কিছুমানৰ মতে ৰাজনীতিক সকলে যি কৰে সেয়ে ৰাজনীতি। সাধাৰণ অৰ্থত ৰাজনীতি বুলি ক'লে ৰাষ্ট্ৰ পৰিচালনাৰ লগত জড়িত কাৰ্য-কলাপ সমূহকে বুজা যায়। কিন্তু ৰাজনীতি কেৱল ৰাষ্ট্ৰ পৰিচালনাৰ কাৰ্যতে সীমাবদ্ধ নহয়। ই জনসাধাৰণে পাৰস্পৰিক আলোচনা আৰু বিতৰ্কৰ মাধ্যমত এক সামূহিক প্ৰচেষ্টাৰে সমাজৰ বিকাশ সাধন আৰু সমস্যা সমাধানত ব্ৰতী হোৱা কাৰ্য। ইয়াৰ এটা পৰ্যায়ত জনসাধাৰণৰ আশা আকাংক্ষাৰ লগত চৰকাৰৰ কাৰ্যৰ সম্পৰ্ক জড়িত থাকে আৰু আনটো পৰ্যায়ত জনসাধাৰণে কিদৰে সংগ্ৰাম কৰে আৰু চৰকাৰৰ সিদ্ধান্ত প্ৰভাৱিত কৰে সেয়া জড়িত থাকে।

Q. ৰাজনৈতিক তত্ত্ব অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ আলোচনা কৰা।

উত্তৰ: ৰাজনৈতিক তত্ত্ব অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তা সমূহ হ'ল-----

১) ৰাজনৈতিক বিষয়বোৰৰ প্ৰতি আমাৰ ধাৰণা আৰু মনোভাৱ পৰীক্ষা কৰি চাবলৈ ৰাজনৈতিক তত্ত্বই আমাক অনুপ্ৰেৰণা দিয়ে। ৰাজনৈতিক বিষয়বোৰ মনোযোগেৰে পৰ্যালোচনা কৰি চোৱাৰ পিছত আমাৰ ধাৰণা আৰু মনোভাৱ উদাৰ হৈ পৰে।

২) আমি দায়িত্বশীল নাগৰিক হিচাপে কাৰ্য পালন কৰিবলৈ হ'লে যিবোৰ অনুষ্ঠান আৰু আদৰ্শৰ দ্বাৰা সমাজখন গঢ় লৈ উঠিছে, সেইবোৰৰ প্ৰাথমিক জ্ঞান অৰ্জন কৰাটো প্ৰয়োজনীয়। এই জ্ঞানে আমাক ৰাজনৈতিক বিষয় সমূহ বুজি উঠাত সহায় কৰাৰ লগতে ৰাজনৈতিক ভাৱে সচেতন কৰি তোলে। ৰাজনৈতিক তত্ত্বৰ অধ্যয়নে আমাক এই ক্ষেত্ৰত সহায় কৰে।

৩) কিছুমান বৃত্তি আৰু কাৰ্য যেনে: অধিবক্তা, ন্যায়াধীশ, সাংবাদিক, চৰকাৰী আমোলা, ৰাজনৈতিক বিশ্লেষণ, ৰাজনৈতিক নেতা, ৰাজনীতিবিদ, সমাজকৰ্মী, কুটনীতিবিদ আদিত ৰাজনৈতিক তত্ত্বৰ জ্ঞানৰ প্ৰয়োজন আছে। আজিৰ ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ মাজৰ বহু সংখ্যক এই বৃত্তি বা কাৰ্যসমূহত জড়িত হ'ব। গতিকে তেওঁলোকৰ বাবে ৰাজনৈতিক তত্ত্বৰ জ্ঞানৰ প্ৰাসংগিকতা আছে।

৪) এখন গণতান্ত্ৰিক দেশৰ নাগৰিক হিচাপে আমি গণসংযোগৰ মাধ্যমসমূহৰ উপযুক্ত ব্যৱহাৰ কৰি আমাৰ উমৈহতীয়া স্বার্থযুক্ত বিষয় আৰু সমস্যাৰ প্ৰকাশ আৰু আলোচনা কৰা অতিকৈ প্ৰয়োজন। ৰাজনৈতিক তত্ত্বই আমাক ন্যায়, সমতা, স্বাধীনতা আদি ধাৰণাবোৰৰ প্ৰণালীবদ্ধ জ্ঞান আহৰণত সহায় কৰে আৰু ই আমাক বিভিন্ন বিতৰ্ক আৰু আলোচনাত সবল অংশগ্ৰহণত সহায় কৰে।

০ ৰাজনীতি বিজ্ঞানৰ পৰিসৰ সম্বন্ধে এক আলোচনা আগবঢ়োৱা।

উত্তৰ: ৰাজনীতি বিজ্ঞানৰ পৰিসৰ যথেষ্ট ব্যাপক। ৰাজনীতি বিজ্ঞান যিহেতু এটা গতিশীল বা পৰিৱৰ্তনশীল বিষয় গতিকে ইয়াৰ পৰিসৰৰ নিৰ্ধাৰণ কৰাতো অত্যন্ত জটিল। তাৰোপৰি ৰাজনীতিবিদ সকলৰ মাজতো ইয়াৰ পৰিসৰৰ সম্বন্ধে মতভেদ থকা দেখা যায়।

কিছু সংখ্যক ৰাজনীতি বিজ্ঞানীৰ মতে ৰাজনীতি বিজ্ঞানৰ মূল বিষয়বস্তু হৈছে ৰাষ্ট্ৰ। গতিকে তেওঁলোকৰ মতে ৰাজনীতি বিজ্ঞানৰ পৰিসৰ ৰাষ্ট্ৰৰ উৎপত্তি, ক্ৰমবিকাশ, কাৰ্যপ্ৰণালী আদিত সীমিত। সেয়েহে গাৰ্ণাৰে কৈছিল, "ৰাজনীতি বিজ্ঞান ৰাষ্ট্ৰকালৈ আৰম্ভ আৰু ৰাষ্ট্ৰতে শেষ।"

ষ্ট্ৰিফেন, লিকক্ আদিৰ দৰে কিছু সংখ্যক ৰাজনীতি বিজ্ঞানীয়ে মতপোষণ কৰিছিল যে ৰাজনীতি বিজ্ঞানে চৰকাৰৰ বিষয়েহে আলোচনা কৰে অৰ্থাৎ ৰাজনীতি বিজ্ঞানৰ পৰিসৰ চৰকাৰে সীমাবদ্ধ।

আন এচাম ৰাজনীতি বিজ্ঞানীয়ে মতপোষণ কৰিছিল যে ৰাজনীতি বিজ্ঞানে ৰাষ্ট্ৰ আৰু চৰকাৰ দুয়োটাৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰে। লাস্কি, গেটেল আদি এই মতৰ সমৰ্থক।

ন্যায়, সমতা, স্বাধীনতা, অধিকাৰ আদি ধাৰণাবোৰৰ আলোচনা কৰাৰ লগতে ৰাজনীতি বিজ্ঞানে এইবোৰৰ ওপৰত বিভিন্ন ৰাজনৈতিক বিজ্ঞানীৰ মতামত আলোচনা কৰে।

আধুনিক কালৰ আন এচাম ৰাজনীতি বিজ্ঞানীয়ে ক্ষমতাৰ ভেটি, প্ৰভাৱ, প্ৰতিষ্ঠা আৰু ফলাফল সম্বন্ধে অনুসন্ধান আৰু আলোচনা কৰে। কিছু সংখ্যক ৰাজনীতি বিজ্ঞানীৰ মতে ৰাজনীতি বিজ্ঞানে ৰাষ্ট্ৰ আৰু চৰকাৰৰ লগতে বিভিন্ন ৰাজনৈতিক আৰু সামাজিক অনুষ্ঠান আৰু ৰাষ্ট্ৰ আৰু চৰকাৰৰ লগত এইবিলাকৰ সম্পৰ্কৰ বিষয়ে আলোচনা কৰে।

আনহাতে আচৰণবাদীসকলৰ মতে ব্যক্তিৰ সকলো ৰাজনৈতিক আচৰণেই ৰাজনীতি বিজ্ঞানৰ অধ্যয়নৰ বিষয় বস্তু। অৰ্থাৎ মানুহৰ ৰাজনৈতিক আচৰণ ৰাজনীতি বিজ্ঞানৰ পৰিসৰৰ অন্তৰ্গত।

ওপৰৰ আলোচনাৰ পৰা দেখা যায় যে ৰাজনীতি বিজ্ঞানৰ পৰিসৰ অত্যন্ত ব্যাপক আৰু গতিশীল।